

HANNU L. T. HEIKKINEN & HARRI KUKKONEN

Ammattikorkeakoulu toisin ajateltuna – Osaaminen, sivistys ja tiedon intressit

Ammattikorkeakoulujen lakisääteisessä tehtävässä korostuvat työelämän tarpeisiin vastaaminen, alueellinen kehittäminen ja yhteistyö elinkeino- ja muun työelämän kanssa. Laki kehystää toimintaa mutta jättää tilaa tulkinnoille. Pohdimme tulkintoja tiedosta, osaamisesta, tutkimuksesta ja ammattikorkeakoulun yhteiskunnallisesta tehtävästä. Perustamme tarkastelun antiikin filosofin Aristoteleen klassiseen erotteluun tiedon muodoista ja saksalaisen kriittisen yhteiskuntafilosofin Jürgen Habermasin teoriaan tiedon yhteiskunnallisista intresseistä. Rakennamme kaksi lähestymistapaa ammattikorkeakoulutukseen, tutkimukseen ja ammattikorkeakoulun yhteiskunnalliseen tehtävään: rajattu ja laaja näkemys. Rajatussa näkemyksessä korostuvat käytännöllinen tieto, lineaarinen tulkinta osaamisesta, välittömiä käytännön sovelluksia tuottava tutkimus ja tekninen, osin praktis-hermeneuttinen tiedonintressi.

Siten ammattikorkeakoulun yhteiskunnallinen tehtävä pohjautuu välitöntä hyötyä korostaviin, tämänhetkisiin elinkeino- ja muun työelämän odotuksiin ja tarpeisiin. Laaja näkemys edustaa dynaamista tulkintaa osaamisesta ja teoreettisia ja kriittis-emansipatorisia tiedon intressejä. Sen mukaan ammattikorkeakoulun tehtävän määrittelyssä tulee huomioida yhteiskunnalliset, historialliset, filosofiset ja ekologiset näkökulmat siten, että niiden vaikutuksia arvioidaan pitkällä aikavälillä. Pitkällä tähtäimellä ammattikorkeakouluja haastetaan siirtämään painopistettään globaaliin vastuuseen, tulevien sukupolvien hyvinvointiin ja ekososiaaliseen sivistykseen.

Asiasanat: ammattikorkeakoulu, tiedon intressit, korkeakoulututkimus, ekososiaalinen sivistys, osaaminen

Aikuiskasvatus 39(4), 262

HANNU L. T. HEIKKINEN & HARRI KUKKONEN

Universities of applied sciences revisited – competences, civilization and knowledge interests

Universities of applied sciences (UAS) are legally obligated to cater for the needs of working life, regional development and cooperation with economic stakeholders. The law sets the framework for this societal task but leaves room for interpretation. We reflect on interpretations concerning knowledge, competences, research and the societal task of UASs. We base our reflection on Aristotle's classification of types of knowledge and on Habermas' theory on the societal interests of knowledge. We chart out two approaches to research and to education in UASs and to the societal task of these institutions. We call them the limited and broad approach. The limited approach emphasises practical knowledge, a linear interpretation of competences, research immediately yielding practical applications and a technical, partly practical-hermeneutical knowledge interest. This

approach regards the societal task of UASs as based pragmatically on the immediate needs and expectations of the economy. The broad approach, on the other hand, represents a dynamic interpretation of competences and theoretical and critical-emancipatory knowledge interests. According to this approach the UAS's societal task should be informed by long-term societal, historical, philosophical and ecological viewpoints. In the long term UASs are invited to refocus on global responsibility, the well-being of future generations and building ecosocial education.

Keywords: University of applied science, knowledge interests, higher education research, ecosocial education, competence

Aikuiskasvatus 39(4), 262

Korkeakoulujen opiskelijavalintauudistus ja aikuisopiskelijan opiskelumahdollisuudet

Tarkastelemme artikkelissamme 2010-luvulla toteutettua korkeakoulujen opiskelijavalintauudistusta aikuisopiskelijan opiskelumahdollisuuksien näkökulmasta. Empiirinen aineisto koostuu keskeisistä opiskelijavalintauudistukseen liittyneistä koulutuspolitiikkadokumenteista. Analyysimme etenee kaksivaiheisesti. Analysoimme ensin uudistuksen eri vaiheita ja toiseksi sitä, millaiseksi aikuisten paikka niissä diskursiivisesti rakentuu. Tunnistamme kolme keskeistä toimenpidettä, joiden avulla opiskelijavalintauudistusta on viety eteenpäin: 1) valtakunnallisen hakujärjestelmän luominen, 2) hakijoiden kiintiöinnit ja ensikerतालaiskiintiön luominen sekä 3) valintakriteereiden muutos ja ylioppilastutkinnon painottaminen opiskelijavalinnoissa. Argumenttimme on, että kaikki nämä toimenpiteet asettavat tutkintokoulutukseen pyrkivät aikuiset korkeakoulutuksen marginaaliin. Tulkitsemme

löydöksiämme koulutuksellisen tasa-arvon valossa ja väitämme, että tärkeä ulottuvuus aikuisopiskelun suhteen on niin kutsuttu panosten reiluus. Tästä näkökulmasta katsottuna korkeakoulutukseen pääsyn avoimuus eri-ikäisille on yhteiskunnallisesti tärkeä asia, ei vain aikuisten näkökulmasta vaan myös siksi, että sisäänpääsymahdollisuuksien olemassaolo ylläpitää koulutusjärjestelmän oikeudenmukaisuutta laajemmin. Aikuisten opiskelumahdollisuudet viestivät siitä, että yhteiskunnassa on mahdollisuus vaikuttaa omaan elämäänsä ja sen suuntaan vielä nuorena tehtyjen valintojen jälkeenkin.

Asiasanat: korkeakoulutukseen pääsy, koulutuksen tasa-arvo, koulutuspolitiikka, diskursisianalyysi

Aikuiskasvatus 39(4), 276

The higher education admission reform and the study opportunities of the adult student

Our article examines the higher education admission reform of the 2010's from the viewpoint of adult students and their study opportunities. Our empirical data are made up of key policy documents relating to the reform. Our two-phase analysis begins with an examination of the different stages of the reform, then moving on to analysing the discursive positioning of adults within them. We recognize three driving measures of the reform: 1) creation of a nation-wide application system, 2) creation of quotas for applicants, including a first-timer quota and 3) altering admission criteria and putting more weight for the matriculation examination results. We argue that all these measures marginalize adults applying into degree education. We interpret our results from the

viewpoint of educational equality and argue that the so called stakes fairness is an important dimension concerning adults. From this viewpoint the availability of higher education regardless of age is an important societal concern. Real possibilities of admission uphold educational equality, and not just for adults. Real study opportunities of adults are a wider signal that an individual can reorient his or her life well after the choices made during youth.

Keywords: higher education admissions, education equality, education policy, discourse analysis

Aikuiskasvatus 39(4), 276

TIINA NIKKOLA, JARMO LYHTY, MATTI RAUTIAINEN & MINNI MATIKAINEN

Työkulttuurien jännitteitä koulutusyhteisöissä

Tarkastelemme artikkelissa jännitteitä koulutusyhteisöjen työkulttuureissa ja lähestymme aihetta opettajankoulutuksen kehittämiseen orientoituneesta koulutusmallista valmistuneiden opettajien kokemusten avulla. Tutkimuksen empiirisenä aineistona on 13 puolistrukturoitua yksilöhaastattelua, jotka kerättiin koulutusmalliin osallistuneilta opettajilta. Teoriasidonnaisessa sisällönanalyyssissa keskityttiin yhteisön työkulttuuriin etsien myös sen vaikeammin havaittavia elementtejä, Scheinin (2017) sanoin perusolettamuksia. Tarkastelemme, miten yhteisöllisen ja kriittistä ammatillisuutta tukevan koulutusmallin anti on koettu ja miten koulutusmallin vaikutukset ovat näyttäytyneet työelämässä. Tutkimuksemme nostaa keskiöön koulutuksen tuoman osaamisen ja työelämän käytäntöjen välisiä jännitteitä ja ristiriitoja. Merkitykselliseksi koettiin erityisesti pitkäkestoinen ryhmäprosessi, joka on auttanut tiedostamaan koulutusyhteisöjen sosiaalisesti rakentuvia merkityksiä.

Niiden havaitseminen, saati muuttaminen, on kuitenkin vaikeaa. Opintoissa omaksuttu yhteisöllinen työkulttuuri opetti havainnoimaan ryhmien ja yhteisön dynamiikkaa myös työelämässä, tarkastelemaan koulukulttuuria kriittisesti sekä kaipaamaan ammatillista keskustelua. Työkulttuurien erilaisten toimintamekanismien vuoksi ajatuksia ammatillisuudesta oli vaikea toteuttaa koulukulttuurissa. Koulutus voi tehdä niistä tietoiseksi, mutta tietoisuus näyttää aiheuttavan törmäyksiä työelämässä. Esitämme, että koulutustutkimus hyötyisi ryhmien ja yhteisöjen sekä niihin kuulumisen, liittymisen ja niissä työskentelyn syvärakenteiden tarkastelusta.

Asiasanat: koulutusyhteisö, opettajankoulutus, perusolettamukset, työkulttuurit

Aikuiskasvatus 39(4), 290

TIINA NIKKOLA, JARMO LYHTY, MATTI RAUTIAINEN & MINNI MATIKAINEN

Tensions in organizational cultures of education

In this article we examine the experiences of teachers, who studied in a CITE group (Critical Integrative Teacher Education). The study focuses on contradictions between teachers' study period and time as qualified teachers. The data consist 13 semi-structured interviews. Our analysis focused on how CITE was experienced by the informants, how it has influenced their work, and the tensions between professional skills and everyday practices in work places. According to our data, the CITE training improved informants' critical and reflective qualities as teachers in e.g. understanding the dynamics of groups and communities. However, it was difficult to implement this understanding to teachers' working culture in

school. Our study uncovers some basic assumptions (Schein 2017), which are preventing professional development of teachers as well as their possibilities to transfer their education to schools. Through our study, we suggest that educational research would benefit from a deeper understanding of groups and communities. It would help to understand better both educational organizations as well as teacher development.

Keywords: basic assumptions, organizational cultures, teacher education, working culture

Aikuiskasvatus 39(4), 290